UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Totivs Ivris Canonici Compendivm, Siue, Brevis Svmma In Qvinqve Libros Decretalivm Sacri Concilii Tridentini Decretis Accommodata

In Qva Ivris Canonici Primæ Institvtiones, seu Elementa ita traduntur, vt plurima breuiter ac decisiuè explicentur, & Canonum, Glossarum, ac Doctorum receptorum auctoritate communiantur ...

Continens Librum Quartum & Quintum Decretalium

Axel, Johannes Honorius van

Coloniae Agrippinae, 1656

De clandestina desponsatione. Titulus III.

urn:nbn:de:hbz:466:1-61572

Visual Library

De clandeſtina deſponſatione.

Titulus III.

SVMMARIA.

1 *Matrimonia clandeſtina, eccleſia ſemper fuit deteſtata & penitus inhibuit.*

2 *Sunt difficilis probationis.*

3 *In eis ſufficit probatio ordinaria, quando non agitur in præjudicium alterius matrimonij, vel de dicti matrimonij ſeparatione.*

4 *Matrimonia clandeſtina dicuntur multis modis, uno modo cum non habentur teſtes vel exinde legitima probatio.*

5 *2. Quando non fiunt publice cum ſolennitatibus matrimonia.*

3. Quando matrimonium contrahitur promiſſis in eccleſiis per presbyteros publice denunciationibus competenti termino præfinito, ut intra illum qui voluerit & valuerit legitimum impedimentum opponat.

6 *Iure decretalium, matrimonium in facie eccleſia contractum non propoſitis edictis, dicitur clandeſtinum quantum ad privilegium ignorantiæ, ad effectum excuſandi prolem à defectu illegitimitatis.*

7 *Decreta Concilij Tridentini circa denunciationes & ſolemnitates matrimonij contrahendi & nuptiarum benedictionem.*

8 *4. Matrimonium dicitur clandeſtinum quando contrahitur contra expreſſum interdictum presbyteri parochialis.*

9 *5. Quando quis in uno loco accepit mulierem & ad alium locum eam traduxit, & ibi publicavit edicta, quam conſtat in alio tertio loco emiſiſſe profeſſionem.*

10 *Matrimonia occulte contracta, ſi perſonæ contrahentium voluerint publicare, niſi rationabilis cauſa impediat, ab eccleſia recipienda ſunt, & comprobanda tanquam à principio in conſpectu eccleſiæ contracta.*

11 *Quod ſi poſt approbationem contra matrimonium probetur impedimentum dirimens, tunc geniti poſt approbationem ſunt legitimi, ſed antea geniti non ſunt legitimi.*

SPONSALIA palam & clam contrahi
poſſunt ac matrimonia clandeſtina libe-
re contrahentium conſenſu facta, vera &
rata ſunt matrimonia, *c. nec illud verſ. prohi-
bentur 30. quæſt. 5. Pan. in c. 1. num. 2. hoc tit.*
ac ſancta ſynodus Tridentina anathemate
damnat eos, qui ea vera & rata eſſe negant,
c. 1. in princ. ſeſſ. 24. de refor. matrim. quamdiu
ea irrita non fecit, *c. 1. §. qui aliter ſeſſ. 24. de
reform. matrim.* ſed eccleſia † ſemper ea fuit 1
deteſtata, & penitus inhibuit, prohibuit et-
iam ne quis ſacerdos eſſe præſumat, *c. cum
inhibitio in princ. hoc tit. c. 1. in princ. ſeſſ. 24. de
reform. matrim.* quia mutata voluntate alte-
rius eorum, alterius confeſſione, fides ludi-
ci fieri non poteſt, *c. ſi quis divinis 30 quæſt. 5.*
& ſunt difficilis † probationis, *arg. l. quoties* 2
& ibi not. per Bart. C. de naufrag. lib. 11. quod
pro clandeſtino matrimonio non præſuma-
tur, ſed illud alleganti incumbit onus pro-
bandi, *c. 1. & ibi Pan. num. 1. & Can. hoc tit.*
ſufficit in eo probatio † ordinaria quando 3
non agitur in præjudicium alterius matri-
monii, vel de dicti matrimonii ſeparatione
*Caſ. deciſ. 5. num. 5. & 7. de ſponſ. matrim. atte-
ſtans, ita judicatum in Rot. Dec. conſ. 162. num.
10. & ſeqq. ferret conſ. 364. num. 5. & ſeqq.
Pan. in c. 2. num. 6. hoc tit. & ibi Can.* ideo po-
nit titulum de clandeſt. deſponſ.

Clandeſtina dicitur multis modis, † uno 4
modo cum non habentur teſtes, vel exinde
legitima probatio non apparet, *c. 2. hoc tit.
c. ſi quis divinis & c. fin. 30. quæſt. 5.* Secundo
quando non fiunt publicè † cum ſolenni-

tatibus matrimonia, *c. aliter c. noſtrates & cc. ſeqq.* 30. *quæſt.* 5. Tertio, quando contrahitur non præmiſſis in eccleſiis, quando in diverſis parochiis ſponſus & ſponſa moram traxerunt, per presbyteros publicè denunciationibus, competenti termino præfinito, ut intra illum, qui voluerit & valuerit, legitimum impedimentum opponat, *c. cum inhibitio in princ. hoc tit.* idem juris eſt in ſponſalibus de futuro ſine dictis denunciationibus contractis, quia multis caſibus tranſeunt in matrimonium ipſo facto, *Pan. in c. cum inhibitio num. 6. hoc tit.* matrimonium contractum in facie eccleſiæ, non propoſitis edictis, circumſcripta conſuetudine, non poteſt dici jure decretalium clandeſtinum, *Pan. in d. c. cum inhibitio num. 9. Achil. deciſ. 3. num. 1. hoc tit.* ſed dicitur clandeſtinum, quantum ad privilegium ignorantiæ, ad effectum excuſandi prolem à defectu illegitimitatis, *Put. deciſ. 256. num. 1. & 2. libr. 3. Achil. deciſ. 3. num. 2. hoc tit. Pan. in c. quod nobis num. 5. in fin. qui fil. ſint legit. & ibi Anchar.*
6 *n. 6. & Can.* nam jure decretalium † quoad eccleſiam tenet, ſed filii inde nati, etiamſi matrimonium, etiam utroque ignorante in gradu prohibito contractum fuerit, detecto impedimento ſunt illegitimi, *d. c. cum inhibitio §. penult.* etiamſi conjuges cohabitaſſent per tempus triginta annorum, *Achil. deciſ. hoc tit. Put. d. deciſ. 256. lib. 3. Pand. d. c. quod nobis num. 5. qui fil. ſint legit.* quia requiritur contractus cum certa forma, qua non ſervata inſurgit titulus à jure reprobatus, *c. qui contra jura de reg. jur. in 6. & ibi Dyn. Bald. in repe l. celſus in 4. not. ſub num. 20. verſ. 4. limita ff. de uſucap.* quæ jura ſervanda ſunt, ubi Concilium Tridentinum non eſt receptum, aut in parochiis decretum c. 1. ſeſſ. 24. non fuit publicatum, ubi vero Con-
7 cilium Tridentinum eſt receptum †, & in parochiis d. c. 1. ſeſſ. 24. publicatum, antequam contrahatur matrimonium terà proprio contrahentium parocho, non rurali *c. ii qui de ſepultini 6. Rot. diverſ. deciſ. 643. & 656. par. 1.* tribus continuis feſtis diebus, in eccleſia inter miſſarum ſolemnia publicè denunciatur, inter quos matrimonium ſit contrahendum: ex cauſa poſſunt in toto, vel parte remitti arbitrio ordinarii, vel etiam poſt celebrationem matrimonii ante ejus conſummationem fieri, *d. c. 1. §. quod ſi aliquando ſeſſ.* 24. quibus denunciationibus factis, ſi nullum legitimum opponatur impedimentum ad celebrationem matrimonii in facie eccleſiæ proceditur, ubi parochus coram duobus aut tribus teſtibus, viro & muliere interrogatis, & eorum mutuo conſenſu intellecto, vel dicat, ego vos conjungo in matrimonio, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti, vel aliis utatur verbis juxta receptum uniuscujuſque Provinciæ ritum, *d. c. 1. ſeſſ.* 24. nulla pro benedictione exacta pecunia *c. ſuam de ſimon.* cum vero apparuerit probabilis conjectura contra copulam contrahendam, contractus interdicitur expreſſe à parocho, donec quid fieri debeat ſuper eo manifeſtis conſtiterit documentis, *c. cum inhibitio in fin. princ. hoc tit.* eos autem qui aliter quam præſente parocho, qui poteſt aſſiſtere matrimonio ſuorum parochianorum in aliena parochia, *Garc. de benef. par. 5. cap. 8. num.* 136. vel alio ſacerdote de ipſius parochi ſeu ordinarii licentia, etiam generali verbo vel ſcripto data, *Navar. conſ. 12. & ſeq. hoc tit.* & duobus vel tribus teſtibus, licet ad id nō vocatis, *Navar. conſ. 11. hoc tit.* matrimonia contrahere attentabunt, Concilium Tridentinum ad ſic contrahendum omnino inhabiles reddit, & hujuſmodi contractus irritos & nullos decernit, & poſſunt partes à ſeipſis ab eo diſcedere,

dere,& alteri copulari, *Navar. conſ. 5. hoc tit.* & parochum vel alium ſacerdotem , qui cum minore teſtium numero,& teſtes qui ſine parocho hujuſmodi contractui interfuerint , nec non ipſos contrahentes graviter ex arbitrio ordinarii , qui poteſt inquirere ex officio contra utentes matrimonio clandeſtinè contracto, *Navar. conſ. 7. de off. ord. per c. 1. de off. ord.* puniri præcipit , *d. c. 1. §. qui aliter & §. ſeq. ſeſſ. 24.* dictum eſt *ſupra tit. 1. §. matrimonium eſt triplex.* Concilum Tridentinum non annulat ſponſalia clandeſtinè contracta, *Navar. in manuali c. 25. ſub n. 144.* Benedictio nuptiarum à proprio parocho fieri debet, neq; à quoquam, niſi ab ipſo parocho vel ab ordinario licentia ad præfatam benedictionem faciendam alii ſacerdoti cōcedi poteſt, quacumq; conſuetudine etiam immemorabili vel privilegio non obſtante, *d. c. 1. §. præterea eadem ſeſſ. 24.* Sufficit parochus mulieris, quando in parochia mulieris contrahitur matrimonium , itidem parochus viri , quando in ejus parochia contrahitur, *Navar. in manuali d. c. 5. num. 144. in fi.* quia Concilium Tridentinum requirit præſentiam parochi, & intelligentiam ad faciliorem matrimonii probationem, *Navar. conſ. 11. de cland. deſponſ. c. ſi quis divinis 30. quæſt. 5. Car. Seraph. deciſ. 1099. num. 5.* & ut in libro, quem apud ſe diligenter cuſtodire debet , deſcribat conjugum & teſtium nomina, diemque & locum contracti matrimonii, *c. 1. §. habeat ſeſſ. 24. de reform. matr.* non voluntatem aut authoritationem per poteſtatem quam habet in ſubditum ; nam ſi parochus & teſtes adeſſent, etiamſi parochus nullum verbum proferret, aut diſſentiret, matrimonium valet, *Card. Seraph. deciſ. 1093. num. 5. Cand. aureum de ſacram matr. num. 22. in fi.* ſi autem abeſſent, nullum eſt matrimonium, *c. 1. §. qui aliter quam præſente ſeſſ. 24. de refor. matr. gloſ. in c. cauſam matrimonij in ver. ſolummodo de off. deleg. & ibi Pan. num. 6. l. coram ff. de ver. ſignif. l. diem proferre §. coram ff. de arbitr.* ac poſito quod requirat authoritationem, ea extra dioceſim poteſt interponi *l. emancipare ff. de adopt. & ibi Bald. Zab. in c. omnes in 5. not de pœnit. & remiſſ. per illum text. licet aliter ſentiat Navar. conſ. 14. num. 3. & 6. de clandeſt. deſponſ.* voluntaria namque jurisdictio non circumſcribitur loco, *§. ſervi Inſtit. de libert. l. 2. ff. de off. proconſ. & leg. l. etiam §. fin. in fine & l. apud proconſulem ff. de manu vind. §. præterea verſ. noſtra autem & ibi gloſſ. in verb. magiſtratus Inſtit. quib. mod. vaſ. pat. pot. ſol.* poteſtque quilibet parochus, *Franc. Marc. quæſt. 505. par. 2. Vital. in clem. 1. num. 3. & ſeqq. de privileg.* vel alius ſacerdos, ſive ſæcularis ex generali , ſive regularis ex ſpeciali proprii parochi licentia, *clem. 1. de privileg.* matrimonio conjungere alterius parochiæ conjuges & benedicere , *arg. à cōtrario ſenſu c. 1. §. qui aliter & §. ſi quis parochus ſeſſ. 24. de reform. matr. Card. Seraph. deciſ. 1093. n. 3. Collect. in c. omnes n. 26. de pœnit. & remiſſ. c. placuit de pœnit. diſt. 6. & ibi Navar. n. 4. & ſeqq & n. 49 & ſeqq. latè.* præmiſſis, vel ſi ſuſpicio ſit id malitioſe impediri poſſe, poſt celebratū matrimoniū ante illius conſummationē, *c. 1. §. quod ſi aliquando ſeſſ. 24. de ref. matr.* factis tribus, in propria parochia, denunciationibus à proprio contrahentium parocho, *c. 1. §. cui malo ſeſſ. 24. de ref. matr. Pan. in c. fi. num. 7. de cland. deſponſ. & ibi latius Præpoſ. num. 7.* quæ à Parochis remitti non poſſunt, *Navar. conſ. 1. de cland. deſponſ.* ſed earum remiſſio relinquitur prudentiæ & judicio ordinarii *d. c. 1. § quod ſi aliquando*, quia proprius parochus poteſt dare licentiam ſuo parochiano, ut recipiat ſacramenta ab alio ſacerdote, non expreſſo nomine

mine parochi, aut ſacerdotis: ſimilter dare licentiam alteri ſacerdoti etiam religioſo, non expreſſo nomine parochianorum; licet conſultius ſit quod fiat ſpecificatio tam ſacramentorum exhibendorum, quam etiam recipientis & ea conferentis, *clem. 1. in princ. & ibi poſt gloſ. in ver. ſpecial. Can. de privil.* prohibitio enim quæ fit parochianis, ut non recipiant ab alio ſacerdote, vel quæ fit aliis ſacerdotibus etiam religioſis, ut non miniſtrent ſacramenta alienis parochianis proceſſit favore ipſorum parochorum, igitur ipſi ſuper hoc poſſunt licentiam impartiri, *l. quod favore ff. de legib. Vital. in d. clem. 1. num. 16. & ſeqq.* Animadvertendum eſt, quod aliud eſt dare licentiam, aliud dare commiſſionem alteri ſacerdoti, *pulchrè Bald. in l. falſus num. 18. & 19. in fin. & ſeqq. C. de furt. Vital. in d. clem. 1. num. 18. Zab. in 23. quæſt.* nam quando dat licentiam, tunc ipſe curatus non cenſetur miniſtrare, ſed ſolum alium ſacerdotem ad hoc habilitare, ita quod habilitatus proprio nomine miniſtrat, non autem nomine licentiam dantis, *Vital in d. clem. 1. num. 18. Bald. in d. l. falſus num. 19. in fin.* de qua licentia præhabita poteſt quandoque probari, ſicut ejus defectus poteſt quandoque allegari, *arg. l. licet C. de procur. Dec. in c. quoniam contra num. 227. & ſeqq. de probat. Cravet. conſ. 108. in prin.* ſtaturque ſuper eo dicto parochiam, *gloſ. in d. clem. 1. in ver. non habita*, ac etiam presbyteri dicentis habere licentiam ab epiſcopo vel proprio parocho, *Card. Seraph. deciſ 1099. num. 3. Rebuff. in pract. lib. 1. tit. form. dimiſſ. litt. num. 36. Felin. in c. ſicut poſt num. 27. verſ. adde aliud exemplum de re jud.* quia quilibet Sacerdos tunc miniſtrat jure proprio, ideoque inſpicitur veritas non ejus opinio, *§. ſi quis rem ſuam & ibi pulchrè Faber inſtit. de legat. l. 2. ff. de ingen. manumi. & ibi Bald. notat. l. inter omnes §. recte ff. de furt.* nam juriſdictio acquiritur ignoranti, *l. cum furioſus ff. de jud. Innoc. in c. prudentiam ſub num. 9. de off. deleg.* & in conditionibus juris ſufficit ſola exiſtentia *l. multum intereſt ff. de cond. & demonſt.* Quandoque dat commiſſionem alteri Sacerdoti ut miniſtret, tunc ipſo Curatus cenſetur miniſtrare *l. ita autem §. geſſiſſe ff. de adm. tut.* & valet delegatio, licet is cui ſit ſit extra territorium committentis, *gloſ. 1. in fi. in l. eum qui ff. de juriſd. omn. Iud. & ibi Bal. ſub num. 1. & Dd. c. paſtoralis & ibi gloſſ. in ver. nullam habeat poteſtatem & Can. de off. deleg. Iac. in rubr. ff. de offic. ejus cui mandata eſt juriſd. num. 7.* ſed hic oritur quæſtio. An de commiſſione prius conſtare debeat, quam Sacramenta miniſtrentur, *l. quaero ff. de eo qui pro tut. & ibi Bart. c. ſuper eo & 2. & ibi poſt gloſ. Can. de appell.* & puto ſufficere quandocunque de commiſſione conſtare, quia ſpeciale eſt quod in his quæ ſunt voluntariæ juriſdictionis, vicarius poſſit dare Vicarium, *Archil. in c. perlectu num. 16. & 17. diſt 25. Pan. in c. 2. in ult. not. & in c. 3. in princ. de offic. archipreſ. Navar. conſ. 13. num. 3. de clandeſt. deſponſ. in termini matrimonii gloſ. in clem. 1. in ver. presbyteri & ibi Pan. num. 9. & Can. de privileg.* quodque quovis tempore etiam feriato poſſint exerceri *l. 2. & l. actus C. de feriis*, ac quovis in loco, etiam in eccleſiis, ac in itinere ad theatrum & balneum *§. multis & §. ſeq. Inſtit. de libert. cum aliis ſupra allegati*, & coram quibuslibet magiſtratibus, *Authen. de defenſ. Civit. §. jusjurandum verſ. ſed neque proprias & ibi poſt gloſ. in verb. & quidquid Dd. col. 3.* etiam extraordinariis, *l. etiam §. fi. in fine ff. de matr. vind. §. præterea verſ. noſtra autem & ibi gloſ. in ver. vel magiſtratus & Dd. Inſtit. quib. mod. jur. pat. poſ. ſol.* ergo etiam ſufficit de facta delegatione quandocunque docere,

argum.

argum. l. plures la. 2. ff. de vulg. & Pap. & ibi
not. & quia in ſpiritualibus veritas præjudi-
cat opinioni & juriſdictioni, *Zab. in clem. 2.*
§. 1. in 5. quæſt. de pœnit. & remiſ. ac in ma-
trimonialibus præfertur rei judicatæ. *c. lo-*
ci §. his ita 35. q. 9. c. fraternitatis de frigid. &
malef. & ibi Can. c. lator c. tenor. cum c. ſeq. de re
jud. Si quis ſacerdos ſive ſecularis ſive re-
gularis, alterius parochiæ ſponſos ſine licen-
tia matrimonio conjungere, aut benedice-
re auſus fuerit, ipſo jure tamdiu manet ſu-
ſpenſus quamdiu ab Ordinario ejus paro-
chi, qui matrimonia intereſſe debebat, ſeu
à quo benedictio ſuſcipienda erat, abſolva
tur, *d. c. 1. §. quod ſi quis ſeſſ.* 24. jure decre-
talium per triennium ab officio ſuſpenden-
dus eſt *c. cum inhibitio §. fi. hoc tit.* Quarto
8 matrimonium dicitur clandeſtinum †
quando contrahitur contra expreſſum in-
terdictum presbyteri parochialis qui ex ap-
parente probabili conjectura contra copu-
lam contrahendam contractum nuptiarum
inhibuit *c. cum inhibitio in fine princ. hoc tit. &*
ibi Pan. & Can. Quinto matrimonium dici-
tur clandeſtinum, quando quis in uno loco
9 accepit unam mulierem, † & ad alium lo-
cum eam transduxit, & ibi publicavit edicta
quam conſtat in alio tertio loco emiſiſſe
profeſſionem, *arg. c. eos & ibi gloſ. in ver. affe-*
ctata & ver. figmento de temp. ord. & qual. ord.
in 6. l. qui contra C. de inceſſ. & inut. nupt. &
ibi Dd. Achil. deciſ. 1. hoc tit. Matrimonia
10 occultè contracta † ſi perſonæ contrahen-
tium voluerint publicare, quia ſuper con-
tractu matrimonii ſtatur ſimplici verbo
contrahentium, *Bald. in l. eam quam num. 24.*
C. de fideic. c. quod nobis qui fil. ſint legit. niſi ra-
tionabilis cauſa conſanguinitatis, *c. horren-*
das 32. quæſt. 5. c. contradicimus 35. quæſt. 3. vel
affinitas vel aliud *c. ſuper eo de eo qui cogn.*
conſang. uxor. ſuæ vel ſponſæ impediat, ab ec-
cleſia recipienda ſunt, & comprobanda
tanquam à principio in eccleſiæ conſpectu
contracta, & filii, ſive ſint nati ante appro-
bationem, ſive poſtea ſunt, legitimi, *c. quod*
nobis & ibi Pan. num. 5. & Can. qui fil. ſint le-
git. quia hæc à principio valebant quoad
Deum, licet non quoad eccleſiam, ſed
nunc demum quoad eccleſiam declarantur
valere ſervata forma c. cum inhibitio hoc
tit. vel c. 1. ſeſſ 24. de refor. matr. *c. 2. & ibi*
Pan. num. 3. 4. & 5. hoc tit. niſi ex cauſa epi-
ſcopus, ac quilibet ordinarius habens jura
epiſcopalia, *Navar. conſ. 2. de clandeſt. deſponſ.*
non inferior Prælatus diſpenſaverit ſuper
denunciationibus & aliis ſolemnitatibus,
Boich. in c. cum inhibitio num. 11. & 12. &
ſeqq. hoc tit. quod ſi poſt approbationem † 11
contra matrimonium probetur impedi-
mentum dirimens, tunc geniti poſt appro-
bationem ſunt legitimi, ſed antea geniti non
ſunt legitimi, *gloſ. in c. quod nobis qui fil. ſint*
legit. & ibi Pan. in fin. quia ſoboles ſuſcepta
ex clandeſtino matrimonio prorſus eſt ille-
gitima detecto impedimento. *c. fin. §. ſi quis*
hoc tit. §. ſi adverſus inſtit. de nupt. facit lex
Paulus ff. de ſtat. hom.

Deſponſa duorum.

Titulus IV.

SVMMARIA.

1. *Fides duobus modis dicitur, fides pactionis quando aliquis promittit alicui fidem, quod eam ducet ſive contrahit ſponſalia de futuro.*
2. *Fides conſenſus eſt, quando mutuo ſe concedit unus alteri & mutuo ſe ſuſcipiunt ſive contrahunt ſponſalia de præſenti.*
3. *Dans fidem conſenſus ſucceſſive duabus tenetur adhærere primæ.*